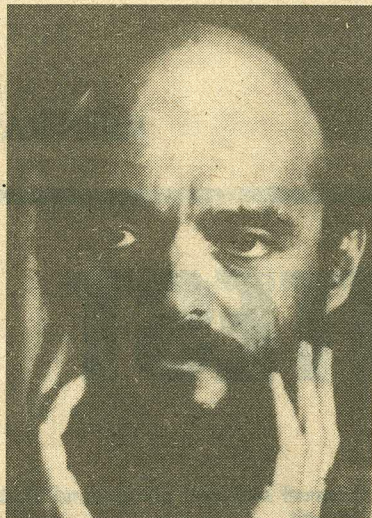

VERI JA VESI

"Eesti Aeg" 10. XII 91

• **Mai Murdmaa–Arvo Pärdi ballett "Kuritöö ja karistus"** F. Dostojevski järgi. **Koreograaf–lavastaja M. Murdmaa. Dirigendid Eri Klas ja Peeter Lilje. Kunstnik Andris Freibergs (Riia). Valguskunstnik Lloyd Sobbol (USA). Esietendus Estonias 22. novembril.**

Hämmastav, et see muusika ei ole kirjutatud nimme balleti jaoks. Võib muidugi väita, et just Pärdi teosed "tellisid" koreograafia. Igal juhul on Mai Murdmaa avastanud Dostojevski ja Pärdi sügava loomesuguluse, avastust kroonib kahe kunstimaastikul kauge heerose sujuv ühendus ballettdraamaks. Vene õigeusk ja kustutamatu puhtusejanu ei moodusta sugugi kogu nende ühisosa. Ei saa muidugi väita, et Pärt – see on helid Dostojevski ideedele, või Dostojevski – sõnad Pärdi muusikale, kuid edasist uurimist väärivat siin on. Eriti mõjus on liikumise ja heli kooslus Raskolnikovi kuritööd sümboliseerivas stseenis (taustaks I. sümfoonia II osa), kus tegelase heitlus endaga valgusvihi joonistatud teel teeb nähtavaks muusika ängistavalt tuikava pürgi. Iseasi, kas provotseerivad märgid (kauss veega ning punase värvi ämber) vahest liiga lihtsustatud pole. Veidi illustratiivselt ja tehtult mõjub klaveripala "Aliinale" kinnistamine Sonja juhtmotiiviks, kuid Lauri

Arvo Pärt

Väinmaa esituse kujundlik nüansirikkus aitab siin staatikat vältida.

Estonia külaliskunstnike sageli jahmatavat (esimestena meenuvad "Cosi fan tutte" ja "Võlufloöt") rida jätkavad seekord õnnestunult lätlane - Andris Freibergs ning USA valguskunstnik Lloyd Sobbol, kelle kutsumise (häda)vajalikkus koha-

F O T O K A A L T U S U U R

pealsete valgustusvõimaluste kriitilisel hindamisel küll kahtlusi ei tekita. Freibergsi kostüümides ning tausta kujunduses on parajas vahekorras hämarust ning selgust, karakteersust ning stiliseeritust. Tulemuseks on harvanähtavalt tasakaalustatud lavapilt.

Romaan ei anna veel võtit lavateose lahtimõtestamiseks. Murdmaa pole mingil juhul illustreerija – näeme küll lavalgi jutustust, kuid see on juba uus lugu. Karakteritele on vaid viidatud, põhiliselt tantsitakse ideid. Selline keskendatus kahandab tantsulis-eksponeeriva alge napiks, mis ajendaski žanrimääratlusele "ballett" lisama veel "draama". Siit mõistmise-sisseelamise keerukus nii vaatajale kui ka esitajale.

Inna Sõrmuse (24. ja 30. nov.) Sonja on murdumiseni alistuv, kuid samavõrd meekekindel. Baleriini väljendusvahendid ulatuvad groteskist (stseen enne kohtumist Raskolnikoviga) äärmusliku, peaaegu kehatu pelguseni. Ljudmilla Semenjaka (Sonja 22. nov) pole päris Murdmaa-tantsija (prostituudi kleidisiilude vahelt vilksatab ajuti Giselle'i tüllseelik), sellest mitte eriti harmooniline partnerlus Juri Jekimoviga, kes on seda väga. Jekimovi jõuline ja äge Raskolnikov

Mai Murdmaa

meenutab mõneti sihiteadlikku Meistrit (Lazarevi "Meister ja Margarita", lavastanud Murdmaa), ta kangelane käitub teadlikult ning kannatab seetõttu enam. Priit Kripsoni (24. ja 30. nov) "endine üliõpilane" on põnevalt poisikeselik ja välja kujunemata, tema areng toimub mõrvajärgsetes vintsustes. Kripsoni tants on mitmetasan-

F O T O T I I T K O H A

dilisem, nüansirikkam, kohati tundub ta kehastavat mitte enam Raskolnikovi ennast, vaid teda haaranud jõude (et mitte öelda "deemoneid") või isegi nende jõudude põhjustatud hirmuheitlusi. Kaks seni üles astunud peaosalist on eriilmelised, kuid Murdmaa lavastuskavva võrdselt sobivad. Janis Garancis uurija Porfirina loob haarava ja plastilise osa, sirutades kogenud lavapsühholoogina käe eksimatult inimese hingelinnu järele. Liigkasu-võtja-vanaeide (Mihhail Netsajev) rolli sooline teisendus lisab tarvilikku võikust.

Eri Klasi nõudlik töö ei lasknud kahel esimesel etendusel lavastuse üldtaset orkestri poolelt ohustada. See juhtus kahjuks kolmandal korral (juhatus Peeter Lilje), kui side laval toimuvaga muutus kohati õige küsitavaks, mitmes kulminatiivse tähtsusega stseenis ei suutnud orkester sisulist kaalukust kõlana panna ega isegi tantsijaid toetada. Koor oli 30. novembri etendusel juba rahuldav, jääb loota, et pingutavale materjalile alla ei vannuta.

Keegi üritas etendusel naerda, keegi nuttis. Sugugi mitte iga päev ei anta teatris võimalust huuli paotamata pih-tida.

LIIS KOLLE

T V / T E A T E R